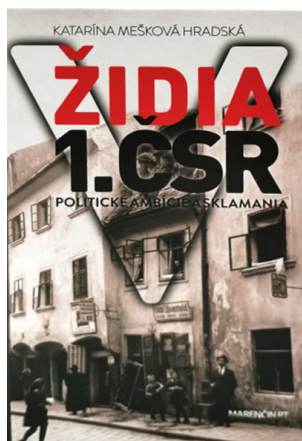

KRST KNIHY: ŽIDIA V PRVEJ ČSR, POLITICKÉ AMBÍCIE A SKLAMANIA

Košice, 11. apríl 2022

Alena TABAKOVÁ

Vo Výmenníku na Štítovej ulici v Košiciach sa 11. apríla 2022 konal krst a prezentácia novej knihy od známej slovenskej historičky PhDr. Kataríny Meškovej Hradskej, PhD. Publikáciu s názvom *Židia v 1. ČSR, politické ambície a sklamaná* vydal Historický ústav SAV Bratislava a vydavateľstvo Marenčin PT, spol. s r. o., v Bratislave ešte v roku 2021. Krst knihy uvádzala PhDr. Jana Teššerová, ktorá je kurátorkou v Galérii Ludovíta Felda. Krstnou mamou bola Mgr. Edita Hubertová, ktorá knihu pokrstila netradičným spôsobom. Pohladkala toto dielo vavrínom.

Publikácia je jedným z viacerých výstupov historičky Kataríny Hradskej z výskumu dejín židovskej komunity v období prvej Československej republiky. Svoj záujem tentokrát zamerala na výskum židovských politických strán a politických ambícií ich predstaviteľov.

Autorka prezentovala svoju knihu zaujímavým vstupom. Vysvetlila základné témy publikácie, ako napríklad sionizmus či židovský nacionalizmus. Jeho predstavitelia obhajovali vznik židovského štátu, kde by mohli Židia rozvíjať svoju kultúru. Autorka zdôraznila odlišný vývoj sionistického hnutia v Čechách a na Slovensku,

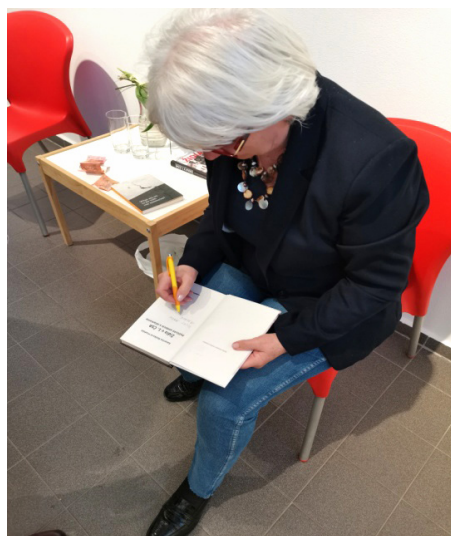

Foto: Alena Tabaková

keďže slovenskí Židia boli súčasťou uhorského židovstva, tak i slovenskí sionisti patrili pod uhorskú sionistickú organizáciu. Vďaka tomu nedosiahol sionizmus na Slovensku to, čo na českej strane. Na Slovensku tento proces trval dlhšie, pretože väčšina Židov tu patrila k ortodoxii (hlavne na východnom Slovensku).

Zdôraznila kladný vzťah Tomáša G. Masaryka k Židov, ktorý oceňoval veľkú mravnú hodnotu sionizmu aj židovského národného hnutia. Sám preferoval sionizmus pred silným asimilačným hnutím. I keď sám T. G. Masaryk nemal židovský pôvod, čo sa o ňom často hovorí, mal niekoľko blízkych židovských spolupracovníkov. Autorka vyzdvihla vzťah Masaryka k Maxovi Brodovi, ktorému veľmi dôveroval. Neskôr sa preto stal jeho hlavným poradcom pre židovskú otázku aj na Slovensku. Brod upozorňoval Masaryka na narastajúci antisemitizmus v tejto časti republiky. Na starosti mal taktiež židovské školstvo v prvej ČSR.

K. Hradská pozornosť upriamila aj na Vavra Šrobára, ministra s plnou mocou pre správu Slovenska. Šrobár mal k príslušníkom židovskej komunity už iný postoj ako Masaryk. Bol kritizovaný, že zo svojej pozície nezasiahol proti antisemitizmu na Slovensku, ale naopak ho svojimi vyjadreniami podnecoval. Naklonený bol ortodoxii, ktorá si tak upevnila svoje postavenie na Slovensku. Tým nepriamo zasiahol aj do politického vývoja slovenského židovstva a zastavil jeho zjednotenie. Na druhej strane autorka ocenila dôležitosť Šrobárovho sčítania obyvateľstva z roku 1919, keďže dávalo dôraz na slobodné prihlásenie sa k národnosti na základe vnútorného presvedčenia. Rozhodovala tu len vôľa každého človeka. Tieto údaje mali ukázať počty príslušníkov jednotlivých národnostných menšín na Slovensku a byť podkladom pre mierovú konferenciu v Paríži.

Autorka zdôraznila, že v publikácii sa sústredila na Židovskú stranu a jej predstaviteľov. Ako najväčšia strana sa presadila v politickom systéme prvej ČSR a aj v parlamente. Spomenula tiež špecifiká politickej činnosti Židov v Čechách a na Slovensku, resp. na západnom a východnom Slovensku a pod. V konečnom dôsledku snahy o spoluprácu všetkých židovských politických strán ani ostatné ambície Židovskej strany neboli úspešné po zmene režimu v jeseni 1938 a následnom rozpustení Židovskej strany začiatkom nasledujúceho roka.

Po pútavej prezentácii knihy nasledovala krátka diskusia prítomných. O lákavosti obsahu svedčilo množstvo záujemcov o publikáciu.

Foto: Alena Tabaková